

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI

KHOA THƯ VIỆN THÔNG TIN

CÔNG TÁC PHỤC VỤ LƯU ĐỘNG CỦA THƯ VIỆN HÀ NỘI

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP

GIẢNG VIÊN HƯỚNG DẪN: TS. VŨ DƯƠNG THÚY NGÀ

SINH VIÊN THỰC HIỆN: ĐỖ THU THỦY

LỚP: TV43B

Hà Nội 2015

Lời cảm ơn

Em xin gửi lời cảm ơn sâu sắc đến các thầy, các cô giáo trong khoa Thư viện thông tin trường Đại học Văn hóa Hà Nội đã luôn tận tình chỉ bảo, truyền đạt cho em không chỉ những kiến thức, những kinh nghiệm của nghề thư viện mà cả những bài học trong cuộc sống trong suốt những năm em học dưới mái trường.

Em cũng xin gửi lời cảm ơn chân thành đến Ban Lãnh đạo và các cô, chú, các anh, chị cán bộ của Thư viện Hà Nội đã giúp đỡ em trong quá trình nghiên cứu và hoàn thành khóa luận này.

Cuối cùng, em xin gửi lời cảm ơn sâu sắc nhất đến cô Vũ Dương Thúy Nga – người đã trực tiếp chỉ bảo, hướng dẫn, giúp đỡ em từ những ngày đầu nghiên cứu cho đến khi hoàn thành khóa luận này. Cô đã luôn nhiệt tình chỉ bảo, hướng dẫn em trong mọi công việc, từ việc lựa chọn đề tài, xây dựng đề cương, viết nội dung cho từng phần...

Em đã cố gắng rất nhiều để hoàn thành khóa luận này, tuy nhiên do năng lực nghiên cứu và thời gian có hạn, khóa luận không thể tránh khỏi những thiếu sót. Em rất mong được thầy cô và các bạn đóng góp để khóa luận của em được hoàn thiện hơn.

Em xin chân thành cảm ơn!

Hà Nội ngày 11 tháng 5 năm 2015

Sinh viên thực hiện

Đỗ Thu Thủy

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	6
Chương 1: NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG VỀ CÔNG TÁC PHỤC VỤ BẠN ĐỌC, PHỤC VỤ LƯU ĐỘNG.....	11
1.1. Công tác phục vụ bạn đọc	11
1.1.1. Khái niệm công tác phục vụ bạn đọc	11
1.1.2. Nguyên tắc phục vụ bạn đọc	12
1.2. Phục vụ lưu động.....	13
1.2.1. Khái quát phục vụ lưu động	13
1.2.2. Các hình thức thư viện phục vụ lưu động	14
1.2.3. Vai trò của phục vụ lưu động	15
1.3 Công tác phục vụ lưu động trên thế giới và tại Việt Nam.....	18
1.3.1. Trên thế giới	18
1.3.2. Tại Việt Nam.....	22
Chương 2: CÔNG TÁC PHỤC VỤ LƯU ĐỘNG CỦA THƯ VIỆN HÀ NỘI	27
2.1. Khái quát về Thư viện Hà Nội	27
2.1.1. Quá trình hình thành và phát triển	27
2.1.2. Chức năng, nhiệm vụ	29
2.1.3. Cơ cấu tổ chức, đội ngũ cán bộ.....	31
2.1.4. Vốn tài liệu của Thư viện Hà Nội.....	28
2.2. Các hình thức phục vụ bạn đọc của Thư viện Hà Nội.....	34
2.2.1. Phục vụ tại chỗ	34
2.2.2. Phục vụ ngoài thư viện.....	38
2.2.2.1. Luân chuyển tài liệu	38

2.2.2.2. Phục vụ lưu động	42
2.3. Công tác phục vụ lưu động của Thư viện Hà Nội.....	43
2.3.1. Thực trạng công tác phục vụ lưu động của Thư viện Hà Nội.....	43
2.3.1.1. Phục vụ lưu động cho người cao tuổi, người tàn tật.....	44
2.3.1.2. Phục vụ lưu động cho thiếu nhi	44
2.3.2. Nhận xét về công tác phục vụ lưu động của Thư viện Hà Nội.....	50
Chương 3: CÁC GIẢI PHÁP VÀ KIẾN NGHỊ NHẪM NÂNG CAO CÔNG TÁC PHỤC VỤ LƯU ĐỘNG CỦA THƯ VIỆN HÀ NỘI.....	52
3.1. Một số giải pháp	52
3.1.2. Nâng cao trình độ và trách nhiệm của cán bộ thư viện.....	53
3.1.3. Tăng cường nguồn lực để phục vụ lưu động	55
3.1.4. Tăng cường công tác tuyên truyền, vận động.....	56
3.2. Một số kiến nghị	58
KẾT LUẬN	59
TÀI LIỆU THAM KHẢO	61
PHỤ LỤC	58

MỞ ĐẦU

1. LÝ DO CHỌN ĐỀ TÀI

Thư viện là cơ quan văn hóa có vai trò phổ biến, cung cấp thông tin, tri thức phục vụ nhu cầu tin của bạn đọc... là cầu nối giữa thông tin và người dùng tin, xã hội càng phát triển thì vai trò của thư viện càng cao. Hệ thống thư viện công cộng đóng vai trò quan trọng trong việc phổ biến thông tin, đáp ứng các nhu cầu học tập, nghiên cứu cũng như nhu cầu giải trí của mọi bạn đọc khi đến thư viện. Thư viện phổ biến tri thức có định hướng, giúp bạn đọc hình thành thế giới quan khoa học, tự nâng cao trình độ bản thân thông qua khâu công tác quan trọng, đó là phục vụ bạn đọc. Vì vậy, công tác bạn đọc là một trong những tiêu chí để đánh giá hiệu quả của hoạt động thư viện. Điều đó thôi thúc các thư viện cần tìm hướng đi mới, cách thức mới để tiếp cận, thu hút và phục vụ được nhiều đối tượng bạn đọc hơn nữa. Tuy theo xu thế phát triển của xã hội, sự phát triển của phương tiện truyền thông, internet, sự bùng phát của thông tin viễn thông và công nghệ số khiến người dùng tin có rất nhiều cách thức để có thể tiếp cận được với nguồn thông tin mà họ cần; nhưng cũng vẫn còn nhiều vùng có cơ sở hạ tầng, cơ sở vật chất còn hạn chế, người dân vì nhiều lí do như khoảng cách xa xôi, điều kiện tài chính, khả năng không cho phép để tiếp cận thông tin... Và hình thức phục vụ thư viện lưu động đã xuất hiện, nhằm phục vụ được nhiều hơn nữa mọi đối tượng bạn đọc.

Thư viện Hà Nội là một trong những thư viện lớn nhất của hệ thống thư viện công cộng Việt Nam, đã trải qua hơn 50 năm hoạt động liên tục không ngừng nghỉ, có nhiều đóng góp trong việc cung cấp tài liệu, thông tin phục vụ cho công cuộc xây dựng, phát triển đất nước. Thư viện Hà Nội, cũng như nhiều thư viện trong và ngoài nước, cũng xuất phát từ mục đích chính của công tác thư

viện là phục vụ người dùng tin, cùng với việc nhận thức được Hà Nội không chỉ là trung tâm kinh tế, chính trị mà còn là trung tâm văn hóa của cả nước; là nơi có mật độ dân cư cao, thành phần dân cư phức tạp, cơ sở hạ tầng ở các vùng phát triển không đồng đều,... bắt đầu từ năm 2011, Thư viện Hà Nội cũng đã triển khai hoạt động phục vụ thư viện lưu động nhằm phổ biến, cung cấp thông tin cho nhiều đối tượng bạn đọc không có khả năng, điều kiện đến thư viện.

Việc nghiên cứu về phục vụ thư viện lưu động của Thư viện Hà Nội là một trong những đề tài còn rất mới, được rất nhiều người quan tâm, thế nhưng lại chưa có công trình nào nghiên cứu về nó. Nhận thức được tầm quan trọng và ý nghĩa của công tác phục vụ lưu động đối với công tác phục vụ bạn đọc, nâng cao hiệu quả của hoạt động thư viện, cũng như giúp cho những người quan tâm đến lĩnh vực này, các thư viện khác nghiên cứu, triển khai hoạt động phục vụ thư viện lưu động cho thư viện mình, tôi đã lựa chọn đề tài “*Công tác phục vụ lưu động của Thư viện Hà Nội*” làm đề tài khóa luận tốt nghiệp của mình.

2. TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU

Thư viện Hà Nội là một trong những thư viện lớn trong hệ thống thư viện công cộng của nước ta, đã có rất nhiều đề tài nghiên cứu về thư viện Hà Nội, phong phú về phương diện và nội dung, nhất là vấn đề nghiên cứu về công tác phục vụ bạn đọc. Có thể kể đến các khóa luận tốt nghiệp như: *Hoạt động thông tin thư viện dành cho bạn đọc khiếm thị tại Thư viện Hà Nội* của Nguyễn Thị Hồng Vui, *Công tác phục vụ bạn đọc tại Thư viện Hà Nội* của Nguyễn Quỳnh Trang,... Luận văn của Nguyễn Bích Ngân: *Đổi mới công tác phục vụ bạn đọc ở Thư viện thành phố Hà Nội ...*

Cũng có nhiều tài liệu đề cập đến công tác bạn đọc như: *Công tác với người đọc* của Nghiêm Phú Diệp, *Thư viện với công tác đọc giả sách* do Lê Phi

dịch, Công tác độc giả của Phan Văn, *Hướng dẫn thiếu nhi đọc sách trong thư viện* của cô Trần Thị Minh Nguyệt... Các bài đăng tạp chí như: *Hướng tới người đọc, các thư viện công cộng sẽ lấy lại được sức sống mạnh mẽ* của Phạm Hồng Toàn, *Để thư viện phục vụ bạn đọc ngày càng tốt hơn* của Nguyễn Thế Trường, *Nâng cao chất lượng công tác phục vụ người đọc* của Trương Đại Lượng, *Công tác phục vụ bạn đọc tại Thư viện thành phố Hà Nội* của Nguyễn Thị Kim Dung...

Có nhiều công trình nghiên cứu về công tác phục vụ bạn đọc của từng thư viện như: *Nâng cao chất lượng phục vụ bạn đọc tại Thư viện tỉnh Nam Định* khóa luận của Ngô Thị Thom, *Tìm hiểu công tác phục vụ bạn đọc tại Thư viện tỉnh Hải Dương* khóa luận của Nguyễn Thị Hằng, *Nâng cao hiệu quả công tác phục vụ người đọc của Thư viện thành phố Cần Thơ* luận văn của Phan Thị Thùy Giang... Các bài đăng tạp chí như: *Công tác phục vụ bạn đọc ở Thư viện tỉnh Bắc Giang* của Nguyễn Thị Ngà, *Thư viện Nguyễn Chí Thanh với công tác phục vụ bạn đọc* của Lê Thị Hà Việt, *Thư viện Hà Tĩnh với công tác luân chuyển sách báo về cơ sở* của Hoài Thân...

Cho đến giờ mới chỉ có 1 vài công trình nghiên cứu về công tác phục vụ thư viện lưu động như: *"Xe thư viện lưu động" mô hình phục vụ cộng đồng thiết thực và hiệu quả* - bài đăng tạp chí của Bích Liên... Tuy nhiên, đề tài phục vụ lưu động của Thư viện Hà Nội lại chưa hề được đề cập đến.

3. MỤC ĐÍCH VÀ NHIỆM VỤ NGHIÊN CỨU

3.1. Mục đích

Nghiên cứu công tác phục vụ bạn đọc của Thư viện Hà Nội, đặc biệt là công tác phục vụ lưu động.

3.2. Nhiệm vụ

- Đánh giá công tác phục vụ lưu động của Thư viện Hà Nội.
- Đề ra các giải pháp để giải quyết những vấn đề còn tồn tại trong công tác phục vụ lưu động của Thư viện Hà Nội.

4. ĐỐI TƯỢNG, PHẠM VI NGHIÊN CỨU

4.1. Đối tượng nghiên cứu

Công tác phục vụ lưu động của Thư viện Hà Nội của cơ sở 47 Bà Triệu.

4.2. Phạm vi nghiên cứu

- Về không gian: Thư viện Hà Nội
- Về thời gian: Từ năm 2011 đến nay

5. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Khóa luận sử dụng phương pháp luận:

- Chủ nghĩa duy vật biện chứng.
- Chủ nghĩa duy vật lịch sử.

Trong đó có áp dụng các phương pháp nghiên cứu cụ thể sau:

- Phương pháp thu thập, tổng hợp, phân tích tài liệu.
- Phương pháp quan sát: ngẫu nhiên, không tham dự, hướng tới đối tượng nghiên cứu là công tác phục vụ thư viện lưu động để có thể đánh giá một cách khách quan công tác phục vụ lưu động.

- Phương pháp thống kê, so sánh: dựa vào số liệu thu thập được trong quá trình nghiên cứu để so sánh, đánh giá công tác phục vụ thư viện lưu động của Thư viện Hà Nội.

- Phương pháp phỏng vấn: phỏng vấn các cán bộ Thư viện Hà Nội tham gia vào công tác phục vụ lưu động.

6. Ý nghĩa lý luận và ý nghĩa thực tiễn

6.1. Ý nghĩa lý luận

Giúp mọi người có thể hiểu thêm về công tác bạn đọc, đặc biệt là công tác phục vụ lưu động của Thư viện Hà Nội.

6.2. Ý nghĩa thực tiễn

Thông qua những kết quả nghiên cứu sẽ góp phần làm rõ hơn và nâng cao công tác phục vụ bạn đọc nói chung và phục vụ thư viện lưu động nói riêng, cùng với đó là những giải pháp, những kiến nghị nhằm nâng cao chất lượng hoạt động phục vụ lưu động của Thư viện Hà Nội.

Khóa luận có thể làm tài liệu tham khảo cho những ai quan tâm đến lĩnh vực thư viện, đặc biệt là lĩnh vực công tác bạn đọc, phục vụ thư viện lưu động.

7. Bố cục của khóa luận

Ngoài Mở đầu (05 trang), Kết luận (01 trang), Tài liệu tham khảo, Phụ lục (04 trang); nội dung chính của Luận văn được chia thành 03 chương:

Chương 1: Những vấn đề chung về công tác phục vụ bạn đọc, phục vụ thư viện lưu động

Chương 2: Công tác phục vụ thư viện lưu động của Thư viện Hà Nội

Chương 3: Các giải pháp và kiến nghị nhằm nâng cao hiệu quả công tác phục vụ thư viện lưu động tại Thư viện Hà Nội

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Tài liệu tiếng Việt

1. ALA (1996), “*Từ điển giải nghĩa thư viện học và tin học Anh – Việt*”, Gelen Press, Ltd., Tucson Arizona.
2. Đỗ Hợp (2011), Thư viện lưu động cho trẻ em ngoại thành Hà Nội, truy cập ngày 11/3/2015, tại trang web <http://www.tienphong.vn/Khoa-Giao/thu-vien-luu-dong-cho-tre-em-ngoai-thanh-ha-noi-532263.tpo>
3. Nguyễn Quỳnh Trang (2011), Công tác phục vụ bạn đọc tại Thư viện Hà Nội, khóa luận tốt nghiệp, khoa Thư viện – Thông tin, trường Đại học Văn hóa Hà Nội, Hà Nội.
4. Nguyễn Yến Vân; Vũ Dương Thúy Nga (2006), “ *Thư viện học đại cương*”, Đại học Quốc Gia, Hà Nội.
5. Phương Mai (2014). Thư viện lưu động đưa văn hóa đọc tới giới trẻ vùng cao, truy cập ngày 11/3/2015, tại trang web <http://www.vietnamplus.vn/thu-vien-luu-dong-dua-van-hoa-doc-toi-gioi-tre-vung-cao/255361.vnp>
6. Thư viện Hà Nội, Báo cáo công tác phục vụ lưu động của Thư viện Hà Nội các năm 2011, 2012, 2013 và 2014.
7. Thư viện di động ở Argentina, truy cập ngày 11/3/2015, tại trang web <http://thvl.vn/?p=496567>
8. Trương Đại Lượng (2006), *Tập bài giảng bộ môn Công tác bạn đọc*, Đại học Văn Hóa Hà Nội, Hà Nội.
9. Trương Đại Lượng (2013), *Tập bài giảng bộ môn Dịch vụ thông tin Thư viện*, Đại học Văn Hóa Hà Nội, Hà Nội.

10.Tường Vy (2014), Thư viện lưu động, truy cập ngày 11/3/2015, tại trang web <http://www.sggp.org.vn/vanhoavannghesachvacuoocsong/2014/6/352119/>

Tài liệu tiếng Anh

11.Perambulating library bookmobile, truy cập ngày 11/3/2015, tại trang web <https://bostonbookbums.wordpress.com/2010/08/12/perambulating-library-bookmobiles/>

12.Piotr Kowalczyk (2015), 10 most extraordinary mobile library, truy cập ngày 11/3/2015, tại trang web <http://ebookfriendly.com/extraordinary-mobile-libraries/>

13.Streetbooks, truy cập ngày 11/3/2015, tại trang web <http://www.streetbooks.org/>

14.Thư viện Western Maryland, The Bookmobile collection, truy cập ngày 11/3/2015, tại trang web <http://www.whilbr.org/bookmobile/index.aspx>